

OFFENTLIG SKOLE ELLER FRISKOLE I OS KOMMUNE**Arkiv:** A20**Arkivsaksnr.:** 21/1041**Saksbehandler:**

Martin Løvø

Saksnr.: Utvalg
/ Kommunestyret**Møtedato****Vedlegg:****Andre dokumenter i saken:****Saksopplysninger:****1. Rett og plikt til grunnskoleopplæring,**

Opplæringsloven gir alle barn som bor i Norge, rett og plikt til grunnskoleopplæring. Forutsetningen er at barnet bor i Norge eller skal oppholde seg her over en viss tid.

Plikten til grunnskoleopplæring kan oppfylles på fire ulike måter

- Den offentlige grunnskolen
- Godkjent frittstående skole som mottar tilskudd fra det offentlige
- Privat skole som ikke mottar tilskudd fra det offentlige
- Foreldrebasert opplæring i hjemmet

Kravene til innholdet i grunnskoleopplæringen er i utgangspunktet den samme i alle fire tilfellene.

2. Foreldreansvar – valg av privat opplæring

Den eller de som har foreldreansvaret har rett og plikt til å ta avgjørelser for barnet i "personlige høve". Ifølge forarbeidene omfatter dette også valg av type skole, det vil si om barnet skal følge grunnskoleopplæringen i den offentlige skolen, eller ved privat opplæring (privatskole eller foreldrebasert).

Foreldre som har felles foreldreansvar, må begge samtykke i valg av privat opplæring. Er de ikke enige, skal barnet gå i offentlig grunnskole.

Foreldrenes bestemmelsesrett er imidlertid begrenset av barnets med- og selvbestemmelsesrett. Barn som har fylt 15 år, avgjør selv spørsmålet om "val av utdanning".

3. Friskoleloven

Friskolene reguleres av friskoleloven med forskrifter. Se loven her <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-84>

I tillegg gjelder også deler av opplæringsloven for friskolene.

Formålet med friskoleloven er å medvirke til at det opprettes og driftes frittstående skoler slik at foreldre og elever kan velge andre skoler enn de offentlige. Begrepet friskole viser til skoler som er i privat eie og som er godkjent med rett til statstilskudd ut fra friskoleloven.

29 skoler søkte Utdanningsdirektoratet om å starte friskole med oppstart høsten 2021. Av disse var det 19 grunnskoler og 10 videregående skoler.

§2-2 i friskoleloven : *Dersom ein skole har færre enn 15 elevar tre skoleår i samanheng, fell godkjenninga bort. For norske skolar i utlandet gjeld ei tilsvarande minimumsgrense på 10 elevar. Departementet kan i særskilde tilfelle gjere unntak frå minimumskrava til elevtal. Skolar som berre driv verksemd etter § 2-1 bokstav g, er ikkje omfatta av minimumskrava til elevtal.*

Utdrag fra Hurdalsplattformen og kapittel om kunnskap for framtida :

Sitat fra Hurdalsplattformen, for en regjeringen utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet; side 52:

- *Stramme inn privatskuleloven ved å fjerne profilskular og yrkesfagopplæring som godkjeningsgrunnlag for statstilskot, og styrkje lokale folkevalde si moglegheit til å seie nei til nye privatskular og utvidingar.*

4. Økonomiske konsekvenser for Os kommune ved opprettelse av friskole i Dalsbygda

Ved opprettelse av friskole har Os kommune ansvar for følgende:

- Spes.ped tilbudet
- Skyss
- Norskopplæring

I tillegg trekkes Os kommune i rammetilskudd pr elev som går på friskole. Ved 30 elever vil dette utgjøre $105.600 \times 30 = 3.168$ millioner pr år.

	Dagens situasjon Dalsbygda	Nedlegging av Dalsbygda skole og overflytting av elever til Os	Utgifter for Os kommune til friskole	Forklaring
Lønnsutgifter	4,35	0	0	
Spes.ped (lønn)	0,8	0,8 Overføres Os skole	0,8	Likt i alle alternativer
SFO (lønn), undervisningsmateriell, samisk	0,68	0,68 Overføres Os skole	0,06 (samisk)	OS kommune betaler ikke for SFO ved friskole
Skyss	0,1	0,36	0,1	Økte kostnader ved skyss til Os
Bygg	0,867	0,60	0	Bygget selges til friskolen. Ved friskole/salg av bygg er lånegjelden på kr. 3,75 mill. innfridd ved utgang 2022. *Strøm, leie av samfunnshus, avskrivning, vaktmester, kommunale avgifter og forsikring.
Tap i rammetilskudd			3,168	Trekk i rammetilskudd kr. 105.600,- per elev ved friskole (trekk på kr. 3,17)
Sum utgifter totalt for Os kommune	6,793	2,44 1,48 overføres med elevene til Os	4 millioner	

- Dagens skole i Dalsbygda koster 6,8 millioner pr år basert på regnskap de siste 5 år.
- Nedlegging av Dalsbygda skole gir en innsparing på kr. 4,4 millioner pr år.
- Dersom friskole opprettes vil dette koste Os kommune, med de gitte forutsetninger, 4 millioner pr år. Dette betyr en årlig innsparing på 2, 8 millioner pr år i Os kommune i forhold til dagens drift i Dalsbygda dersom friskole etableres.
- Videre vil en friskole «bli skånet for» offentlige nedskjæringer, og nødvendige framtidige reduksjoner i budsjettene i Os kommune. Disse må tas på Os skole og i resten av organisasjonen.

Statlige overføringer

Ved opprettelse av en friskole vil Os kommune få mindre statlige overføringer da deler av driften er tatt over av en privat aktør, friskole. Tilskuddet fra staten følger altså elevene. 30 elever gir et rammetilskudd i dag på 119 .000 pr elev - på 3,570 millioner

Utgifter til spes.ped.

Disse utgiftene vil variere over tid avhengig av elevmassen og behov. Os kommune ligger godt over andre kommuner med tanke på bruk av spes.ped timer. Utgiften til spes.ped bør derimot bli den samme uavhengig av om det er friskole eller ikke.

Dersom det etableres friskole anbefaler administrasjonen at det er Os kommune som skal fatte enkeltvedtak om spesialundervisning etter sakkyndig vurdering fra PPT. Dette vil bety at kommunen fortsatt vil få styringen og oversikten over spes.ped-tildelingen. I dag bruker Dalsbygda skole ca. kr. 800.000 til spes.ped. Erfaringer fra Trysil med privatskoler over et lengre tidsrom tilsier i snitt ca. 50.000 pr. elever til spesialundervisning.

Skyssutgifter

I alternativet om nedlegging brukes det kr 360.000 til skyss i tabellen ved overføring av elevene til Os skole. Dette beløpet vil bli mindre med etablering en friskole og anslås til kr. 100.000.

Bygget

Friskolegruppa har signalisert at de vil kjøpe skolebygget. I møte 4.10.21 sa administrasjonen at Os kommune må få dekt resterende renter og avdrag på lån på bygget. Dette beløper seg på ca. kr. 3,75 millioner ved utgangen av 2022. Det er kommunestyret som må gjøre vedtak om et eventuelt salg.

Oppsummert situasjon for 30 elever:

- Innsparingspotensialet ved å legge ned Dalsbygda skole er på 4,4 millioner.
- Innsparingspotensialet ved etablering friskole er (6,793 - 4 =) 2,8 millioner
- Det forutsetter at utgiftene til spes.ped og skyss er likt i begge alternativene,
- Det forutsettes at bygget selges til 3,75 millioner og slik at Os kommune får dekt gjenstående lån som står på bygget.

5. Vurdering av pedagogisk opplegg ved en friskole

Friskoler skal enten følge offentlige læreplaner, eller annen jevngod læreplan som er godkjent av Utdanningsdirektoratet. Læreplaner for fag må følge læreplaner for LK20 –

Kunnskapsløftet 2020. Fag- og timefordeling skal som minimum samsvare med føringene i Kunnskapsløftet. Alle elever, uansett om det er friskole eller offentlig skole, har etter opplæringsloven blant annet rett til et godt skolemiljø, leksehjelp, fysisk aktivitet i tillegg til kroppsøving og spesialundervisning.

Pedagogikk - profilskole

Det er vanskelig å vurdere et mulig pedagogisk opplegg på en skole som p.t. ikke er etablert og hvor profilen p.t. ikke er helt klar. Slik situasjonen er i dag med en mulig etablering av en friskole i Dalsbygda vil en anta at det pedagogiske tilbudet, slik det foreløpig er skissert i grendemøter, være tilnærmet en videreføring av dagens pedagogiske opplegg samme sted med mulig profil innenfor temaene: *Skolen i lokalsamfunnet, entreprenørskap og uteskole.*

Kvalitetsutvikling

Styret ved privatskolen skal ha et forsvarlig system og følge opp resultater fra nasjonale vurderinger og bruke disse til å kvalitetsutvikle skolen. I vår region har offentlig skole og barnehage lange og gode tradisjoner for samarbeid om kompetanse- og kvalitetsutvikling på alle nivåer for merkantilt personell, assistenter/fagarbeidere, lærere, skoleledere og skoleiere.

Samarbeid om overganger fra barnehage til ungdomsskole

Friskole og kommune må samarbeide om å få til en trygg og god overgang fra barnehage til friskolen og senere til offentlig ungdomsskole. Dette fordrer at det settes opp nye og velfungerende samarbeidsarenaer mellom det private og det offentlige. Det blir viktig å ha fokus på at barna/elevne er «våre» og at både de fra friskole og offentlig skole skal gå sammen på ungdomsskolen.

Saksvurdering:

Den offentlige grunnskolen har sterk forankring i Norge. Fellesskolen er en del av grunnmuren i den norske samfunnsmodellen. Kommunene er tradisjonelt eiere av grunnskolene og har ansvaret for kvaliteten i opplæringen.

I Fjellregionen har vi jevnt over den samme utfordringen: Folk som bor her blir eldre og det blir stadig færre barn og unge som kommer til. For å imøtekomme den demografiske utviklingen må kommuner ta grep for å sikre et bredt og godt tjenestetilbud. Privat- og friskoler kan godkjennes som alternativer til den offentlige grunnskolen på ulike grunnlag. I Fjellregionen har vi ingen tradisjon eller erfaring med fri- eller privatskoler. Dette kan skyldes at det i Fjellregionen, og særlig i Nord-Østerdalen, har vært og er gode og velfungerende skoler.

I Os kommune står vi foran en mulig etablering av friskole som konsekvens av Os kommunes arbeid med Framtidas skole. **Bakgrunnen for arbeidet er demografiske utfordringer og nedgang i antall elever i hele kommunen.** Kommunedirektøren vurderer at Dalsbygda har både kapasitet, kompetanse og vilje til å starte egen friskole.

Utgangspunktet for friskoleloven er at friskoler kan bidra til økt mangfold. Slik sett kan en friskole i utgangspunktet bidra til større variasjon og tilby noe annet enn andre skoler i kommunen eller i regionen gjør. I tillegg kan det være positivt at foreldre kan velge blant et større mangfold av skoler. For at en profilskole skal få godkjenning må derfor skolens innhold, organisering og pedagogikk representere noe som er annerledes. Vil en opprettelse av en friskole i Os kommune tilføre kommunen noe nytt?

Grunnlaget for friskoletenkingen er at den skal skille seg fra det offentlige tilbudet og tilby noe som ikke finnes fra før. En friskoles profil skal skille seg fra det som allerede finnes i kommunen. Profilskolene må enten ha spesiell faglig oppmerksomhet mot et emne eller ha en annen pedagogikk. Et viktig poeng blir da om kommunen allerede har en skole som driver aktivt med utvikling av alternative læringsarenaer og entreprenørskap hvis dette er profilgrunnlaget for søknad om en friskole.

Det er ikke uvanlig at en del søknader om etablering av friskoler har kommet og kommer som en konsekvens av skolestrukturdebatter og skolenedlegginger. Slik sett blir etableringer av friskoler fort en konsekvens av stram kommuneøkonomi og elevtallsreduksjoner heller enn ønsket om å opprette et nytt tilbud i kommunen. En etablering av friskoler på grunnlag av skolenedlegging vil påvirke kommuneøkonomien negativt da etablering av en friskole vil kunne opprettholde en skolestruktur på tvers av kommunale vedtak og at effekter av vedtak derfor ikke kan hentes ut.

I §2-1 første ledd i friskoleloven står det:

Frittstående grunnskolar som oppfyller dei krava som følgjer av lova, har rett til godkjenning og offentlege tilskot. Den enkelte skolen må gi opplæring på norsk eller samisk.

Retten til godkjenning gjeld berre dersom etableringa av skolen ikkje vil medføre vesentlege negative følgjer for vertskommunen. Vertskommunen skal gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka.

Fra forarbeidene (Ot.prp. nr. 33, 2002-2003) står det det blant annet:

Kravet til vesentlige negative konsekvenser innebærer at det ikke er tilstrekkelig at kommunen viser til at det må gjøres endringer i det kommunale grunnskoletilbudet. Negative konsekvenser som ikke er langvarige, vil normalt ikke regnes som vesentlige i lovens forstand.

Det må kunne påvises at de negative konsekvensene vil være langvarige og betydelige, jf. ovenfor om vesentlighet. Ideologiske eller rent politiske uttalelser fra kommunene vil

ikke være tilstrekkelige for å kunne avslå søknad om godkjenning av en frittstående skole. Det er mange eksempler på at friskoler har blitt godkjent og opprettet på tross av at kommunen har vedlagt utsagn om at etablering vil få negative konsekvenser for kommunen. For en kommune i vekst og med kapasitetsutfordringer vil en friskoleetablering kunne være et svært positivt bidrag til å løse kapasitetsutfordringer. En kommune som opplever stagnasjon og elevtallsreduksjon og et vedvarende lavt barne- og elevtall vil kunne få utfordringer ved etablering av friskoleetableringer da ressurser må brytes opp over flere enheter enn barnetallet i utgangspunktet burde tilsi.

En søknad om, og opprettelse av, en friskole på tross av lokale vedtak om skolestruktur og skolenedlegging vil kunne utfordre et lokaldemokrati og grunnleggende demokratiske prosesser. Hurdalsplattformen signaliserer at ny regjering ser for seg å stramme inn muligheten for statsstøtte til profilskoler og å styrke lokaldemokratiets muligheter til å stanse etablering av friskoler.

Friskoleloven sier også som følger §2-2:

Dersom ein skole har færre enn 15 elevar tre skoleår i samanheng, fell godkjenninga bort. For norske skolar i utlandet gjeld ei tilsvarande minimumsgrense på 10 elevar. Departementet kan i særskilde tilfelle gjere unntak frå minimumskrava til elevtal. Skolar som berre driv verksemd etter [§ 2-1](#) bokstav g, er ikkje omfatta av minimumskrava til elevtal.

Det betyr at dersom Dalsbygda skole får færre enn 15 elever vil Dalsbygda miste grunnlaget for en eventuell friskole.

Det har vært mye diskusjon om når det er grunnlag for å legge ned en skole. I 2014 sa kommunestyret i Os at skolestruktur skulle vurderes når elevtallet er under 35. I dag er elevtallet på 29 og går ned til 17 i 25/26 dersom det ikke kommer tilflyttere. Barna som skal begynne på skole i 25/26 er allerede født.

Kommunedirektøren mener at kommunen må forholde seg til grensene som ligger til grunn i friskoleloven til enhver tid. Staten setter disse rammene på hvor liten en skole kan være for godkjenning etter friskoleloven. Per i dag er dette tallet 15 elever.

Næringsutvikling

På grendemøter ble det hevdet at det å starte en friskole kan også sees på som næringsutvikling. Kommunedirektør er uenig i dette da offentlige midler tas ut av kommunen ved etablering av friskole. Dette betyr i praksis at private drifter skole med offentlige penger; eventuelt med skolepenger fra foreldre/foresatte.

Total vurdering

En privatskole vil svekke den offentlige skolen. Det kreves nye samarbeidsmodeller mellom Os kommune og friskolen med tanke på å få til gode overganger til ungdomsskolen og slik at kompetansenivået er noenlunde likt ved de to skolene. En friskole i Dalsbygda vil koste Os kommune ca. 4 millioner pr år mot dagens drift på 6,793 millioner.

Ved etablering av friskole må foreldre som ønsker å ha barna sine på friskole, aktivt søke om dette.

Os kommune v/ administrasjonen og friskolegruppa er enige om å utvikle gode samarbeidsmodeller dersom friskole blir en realitet.

Administrasjonens forslag til vedtak:

1. Os kommunestyre prioriterer en sterk offentlig skole i Os kommune.
2. Os kommunestyre forholder seg til de til enhver tid gjeldende regler i friskoleloven.
3. Os kommunestyre mener at et innslag av friskole blir utfordrende for et helhetlig skoletilbud. En friskoleetablering vil kreve avtaler om bygg, skoleskyss, spesialpedagogiske tilbud, norskopplæring mm.
4. Etablering av friskole vil svekke den offentlige skolen samt det øvrige tjenestetilbudet gjennom at nødvendige innsparinger må gjøres på områder hvor det direkte rammer andre innbyggere.

Hjemmel:

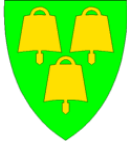
Budsjettpost:

UTGIFTER:

FINANSIERING:

Utskrift til:

OS KOMMUNE

SAKSFRAMLEGG

Adresse
Rytrøa 14
2550 OS i Ø

E-postadresse:
postmottak@os.kommune.no

Telefon
62 47 03 00

Bankgiro
4280 17 18129

Foretaksregisteret
NO 943 464 723 MVA
9